ANTWOORD

VAN GEDEPUTEERDE STATEN

OP VRAGEN VAN

A.H.K. van Viegen (PvdD), R. Klumpes (GroenLinks), A.L. Koning (PvdA) en R. van Aelst (SP)
(d.d. 10 september 2018)

Nummer
3439

Onderwerp
Reduceren Canadese ganzen tot 0 en kolganzen tot bijna 0

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller
Ganzen zijn beschermde vogels en ze vallen onder de beschermingsmaatregelen van landelijke regelgeving en de internationale Vogelrichtlijn. Er is een wettelijke verplichting om de gunstige staat van instandhouding te waarborgen.
Gedeputeerde Staten hebben ontheffingen verleend om Canadese ganzen en kolganzen in Zuid-Holland massaal te doden en willen Canadese ganzen terugbrengen tot 0 en kolganzen tot bijna 0, namelijk 200 (ODH-201540745305).

Toelichting vraag 10
In het Faunabeheerpan ganzen 2015-2020 staat o.a. het volgende vermeld over het nemen van preventieve maatregelen:
'Door het habitat aan te passen kan het gebied minder geschikt of zelfs helemaal ongeschikt worden voor broeden, opgroeien van kuikens of ruien. Vossen, meeuwen, zwarte kraaien, roofvogels en marterachtigen zijn soorten die ganzen(eieren) en hun pullen het meest bejagen. Door de predatiedruk te verhogen zal het gebied als onveilig worden gezien. Ganzen kiezen dan voor veilige plekken en zullen het gebied niet meer als geschikt broedgebied zien. Van de natuurlijke vijanden voor de gans, zal vooral de vos een wezenlijke invloed kunnen hebben (Voslamber et al. 2012). In de Gelderse Poort is een onderzoek uitgevoerd naar de predatie van vossen op grauwe ganzeneieren. Hieruit is gebleken dat de predatie van vossen 65% van de predatie op ganzen bedroeg. Hiermee is de vos de hoofdpredator. Dit is een van de weinige predatoren die volwassen ganzen van hun nest kan verjagen. Op dat moment zijn ook kraaien in de gelegenheid om eieren aan te pikken. Het broedsucces bedroeg in de onderzochte gebieden circa 12%, op eilanden waar de vos niet kwam lag dit rond de 50%.

Toelichting vraag 14:
De provincies Gelderland en Utrecht hebben wetenschapper Kees Bastmeier onderzoek laten doen naar de betekenis van de gunstige staat van instandhouding.[1]
In de samenvatting staat onder andere:

[1] *https://gelderland.stateninformatie.nl/document/6515266/1/Legal_Advice_for_Nature_Onderzoek_naar_de_betekenis_van_'de_gunstige_staat_van_instandhouding_%28PS2018-372%29*

'Een goede implementatie van artikel 1.12, eerste lid, van de Wet Natuurbescherming vereist dat provincies door goede onderlinge afstemming en afstemming met het Rijk helderheid krijgen over de inhoud van een goede staat van instandhouding op landelijk niveau voor alle relevante soorten en over de minimaal vereiste bijdrage van iedere provincie aan het bereiken van die goede staat van instandhouding. Aansluitend op de voorgaande conclusie zal iedere provincie voor een goede uitvoering van het passieve soortenbeschermingsrecht (in het bijzonder het toetsen aan de goede staat van instandhouding-oorwaarde) ook een beeld moeten hebben of verkrijgen van de belangrijkste (deel)populaties en de staat van instandhouding van die populaties. Bij provinciegrensoverschrijdende populaties ligt dan vanzelfsprekend ook interprovinciale samenwerking voor de hand.'

<u>Toelichting vraag 17 18 19</u>
De afspraak tussen Gedeputeerde Staten (GS) en Provinciale Staten (PS) is dat het faunabeheerplan voorafgaande aan de toetsing door GS aan PS ter advisering wordt voorgelegd. In het nu geldende faunabeheer plan voor de Canadese gans is niet opgenomen dat de Canadese gans terug gebracht kan worden naar 0 in Zuid-Holland. Er is geen nieuw faunabeheerplan voor de Canadese gans aan PS ter advisering voorgelegd.

1. *Bent u met ons van mening dat de Canadese gans een beschermde inheemse soort is en er dus alleen onder voorwaarden (waaronder geen afbreuk doen aan de gunstige staat van instandhouding) ontheffing gegeven mag worden van deze beschermingsbepaling? Zo nee, waarom niet?*

   Antwoord
   Dat klopt. Wij wijzen er echter op dat er voor de Canadese gans sprake is van een landelijke vrijstelling, verleend door de Minister. Op grond van deze vrijstelling mag de Canadese gans overal in Nederland bestreden worden ter voorkoming van schade. Uit het feit dat deze vrijstelling verleend is, volgt dat er volgens de Minister geen gevaar is voor de staat van instandhouding van de Canadese gans.

2. *Bij welke populatieomvang van de Canadese Gans is er volgens GS sprake van een gunstige staat van instandhouding, zowel op landelijk als provinciaal niveau?*

3. *In het faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2015-2020 staat vermeld dat de gunstige staat van instandhouding op provinciaal niveau wordt gewogen. Bent u met ons van mening dat dus ook op provinciaal niveau de gunstige stand van instandhouding van Canadese ganzen en kolganzen gewaarborgd moet zijn en er bij een populatie-omvang van nul ganzen nooit sprake kan zijn van een gunstige staat van instandhouding? Zo nee, waarom niet?*

4. *Bent u met ons van mening dat de Canadese gans wettelijk beschermd is en valt onder de bescherming van de international Vogelrichtlijn? Zo ja, bent u met ons van mening dat de provincie daarom niet zelfstandig bevoegd is om de Canadese gans terug te brengen tot 0 in Zuid-Holland? Zo nee, kunt u onderbouwd aangeven waarom niet?*

Antwoord vragen 2 t/m 4
Het antwoord op deze vragen is onderwerp van een juridische procedure. Deze juridische procedure is nog niet afgerond en het wachten is nu op een uitspraak van de Raad van State. Daarom kunnen wij op dit moment geen definitief antwoord geven op deze vragen.

Wel merken wij nogmaals op dat er voor de Canadese gans sprake is van een landelijke vrijstelling. De door ons in 2016 verleende ontheffing omvat slechts een aanvulling op deze landelijke vrijstelling. Op basis van de ontheffing mogen de Canadese ganzen ook in de schemering met het geweer worden gedood en er mogen diverse lokmiddelen worden gebruikt om de ganzen binnen schootsafstand te krijgen.

De verleende ontheffing is overigens een rechtstreekse uitwerking van het Ganzenbeleidskader Zuid-Holland. Dit Zuid-Hollandse beleidsdocument is in feite een voortzetting van eerder gemaakte landelijke afspraken. In het landelijk Ganzenakkoord hadden de landelijke agrarische- en natuurpartijen, waaronder de Vogelbescherming, en de gezamenlijke provincies afspraken vastgelegd over het duurzaam beheer van ganzen. Eind 2013 was er bij de land- en tuinbouworganisatie helaas geen draagvlak meer voor het landelijke Ganzenakkoord. Hiermee is dit akkoord komen te vervallen. In vrijwel alle provincies zijn de uitgangspunten van dit landelijke akkoord echter overgenomen in het provinciale beleid. Zo ook in Zuid-Holland. Het Ganzenbeleidskader Zuid-Holland is in september 2014 uitvoerig met uw Staten besproken tijdens een speciaal hieraan gewijde vergadering en uiteindelijk met enkele wijzigingen vastgesteld in maart 2015.

In het Ganzenbeleidskader is de Canadese gans aangemerkt als exoot, die bestreden dient te worden. Hierdoor ontstaat meer ruimte voor de populaties inheemse ganzen. Het streven van het Zuid-Hollandse ganzenbeleid is erop gericht om de inheemse populaties duurzaam in stand te houden met een evenwicht tussen deze populaties en de menselijke belangen, zoals de schades aan natuur en gewassen en de risico's voor volksgezondheid en openbare veiligheid.

5. *Bent u met ons van mening dat tweehonderd exemplaren kolganzen die overblijven in Zuid-Holland een te klein aantal is en genetisch te beperkt is om deze soort gunstig in stand te houden? Zo nee, kunt u beargumenteerd aangeven waarom niet?*

Antwoord
Ook het antwoord op deze vraag maakt onderdeel uit van voornoemde juridische procedure. Om die reden kunnen wij nu geen definitief antwoord geven op deze vraag.

Wellicht ten overvloede hierbij beknopt onze overwegingen. De kolgans is in ons land een typische wintergast. Zuid-Holland (en de rest van Nederland) maakt geen deel uit van het natuurlijke broedgebied van de kolgans. Broedende kolganzen in Nederland zijn een door de mens veroorzaakt fenomeen. Van nature broedt de kolgans namelijk in de Arctische gebieden en trekt in de winter naar onder andere Nederland om te overwinteren. De in Nederland overwinterende populatie betreft een kleine miljoen dieren. De staat van instandhouding van de kolgans is in het geheel niet in het geding.

Tenslotte merken wij nog op dat de kolgans met name broedt in het oostelijk deel van onze provincie, aan de grens met Utrecht en Gelderland. In beide buurprovincies worden ook broedende kolganzen aangetroffen. De totale broedende populatie is daarmee groter dan alleen de in Zuid-Holland broedende kolganzen.

6. *Hoe wordt de gunstige staat van instandhouding gemonitord en kunt u de laatste gegevens van de populatie Canadese en kolganzen aan ons melden (en van wanneer zijn deze)?*

Antwoord
Er vinden in Zuid-Holland jaarlijks in juli tellingen plaats. In 2017 werden daarbij 19.055 Canadese ganzen en 537 kolganzen geteld. De definitieve cijfers van de telling van juli 2018 zijn nog niet beschikbaar.

7. *Wat verstaan GS onder een 'minimale stand' zoals de doelpopulatie van de Canadese gans is vastgelegd in het faunabeheerplan?*

Antwoord
Gelet op de landelijke vrijstelling voor het bestrijden van de Canadese gans is de bestrijding van deze soort niet gebonden aan beperkingen qua aantallen. Zoals hiervoor al genoemd hebben wij in het Zuid-Hollandse Ganzenbeleidskader vastgelegd dat er voor de exoten, zoals de Canadese gans, niet wordt gestreefd naar het duurzaam instandhouden van de populaties. De Faunabeheereenheid Zuid-Holland heeft dit in het faunabeheerplan omschreven als het streven naar een minimale stand.

8. *De ontheffing op grond waarvan Canadese ganzen gedood mogen worden is in februari 2016 afgegeven. Toen was de Flora en faunawet nog in werking, inmiddels is deze vervangen door de Wet natuurbescherming die op provinciaal niveau geïmplementeerd is middels een beleidsregel en verordening. In de beleidsregel is opgenomen dat een faunabeheerplan dat gericht is op populatiebeheer alleen wordt goedgekeurd indien er sprake van schade die kan ontstaan van meer van € 100.000 in Zuid-Holland. Indien de jaarlijkse schade door Canadese ganzen minder dan € 100.000 bedraagt, hoe zien GS de betreffende ontheffing dan in het licht van de geldende beleidsregel? Zijn GS voornemens om in dat geval de ontheffing aan te passen zodat deze wel aansluit bij de beleidsregel? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord
Er geldt voor de Canadese gans een landelijke vrijstelling op grond waarvan deze soort landelijk bestreden mag worden. De ontheffing die door ons is verleend, biedt de uitvoerders aanvullende mogelijkheden bij de bestrijding van de Canadese gans. Deze ontheffing past binnen het eerder vastgestelde beleid en de door uw Staten vastgestelde Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.
Een verleende en onherroepelijke ontheffing wordt in principe niet aangepast, zeker niet gedurende de looptijd van het desbetreffende faunabeheerplan. Overigens is de potentiële schade door de Canadese gans door CLM ingeschat op een bedrag ruim boven de 200.000 euro, wanneer afschot achterwege zou blijven. Dit rapport van CLM is ook gebruikt ter onderbouwing van voornoemde verordening.

9. *Zijn er nog meer beschermde soorten waarvoor GS wil streven naar een 'minimale stand' of voornemens is om dit te gaan doen? Zo ja welke soorten zijn dit dan?*

Antwoord
Nee.

10. *Hoe hebt u vastgesteld dat er geen andere bevredigende oplossing beschikbaar is?*

11. *Welke preventieve middelen zijn ingezet en wat was hiervan het effect?*

Antwoord vragen 10 en 11
In 2015 hebben wij het Ganzenbeleidskader Zuid-Holland vastgesteld. Daarin is reeds geconcludeerd dat alleen andere maatregelen, zoals verjagen en weren, geen bevredigende oplossing bieden. Het terugbrengen van de stand is de meest bevredigende oplossing. Ook omdat daardoor er uiteindelijk jaarlijks minder ganzen behoeven te worden gedood.

12. *Zijn ook preventieve middelen als aanpassing van de habitat en de inzet van de natuurlijke vijand als de vos ingezet, zoals in het Faunabeheerplan is aangegeven (zie toelichting)? Zo ja, wat was hiervan het effect?*

Antwoord
Over de predatoren zegt het faunabeheerplan ook: "Een nadeel van het verhogen van de predatiedruk door met name de vos is dat andere vogels of zoogdieren nadelige gevolgen kunnen ondervinden, met name weidevogels. Duidelijk is dat een vos een effectieve predator kan zijn van weidevogellegsels, volwassen weidevogels op het nest en jonge weidevogels (Teunissen et al. 2005), ook in gebieden waar grauwe ganzen broeden (Gijsbertsen &Teunissen 2013)." Natuurlijke predatoren laten zich niet sturen en zullen naast de ganzen ook andere prooien grijpen. Onder meer vanwege onze bijzondere verantwoordelijkheid voor weidevogels binnen Zuid-Holland is het niet reëel om de vos 'in te zetten' als predator van ganzen.
Het aanpassen van het habitat is slechts zeer lokaal mogelijk en heeft vaak negatieve neveneffecten. Zuid-Holland blijft een landschap dat in grote lijnen zeer geschikt is voor ganzen.

13. *Hoe vaak en welke afstemming is er geweest met de andere provincies in Nederland hierover en welke afspraken zijn gemaakt om de gunstige staat van instandhouding landelijk te waarborgen?*

Antwoord
De landelijke afstemming over ganzen is erop gericht om een gezamenlijk te komen tot een aanzienlijk lagere stand van de overzomerende ganzen. Uitgangspunt is om te streven naar de stand zoals die was in 2005. Daarmee is ook de gunstige staat van instandhouding gewaarborgd.

14. *In het Faunabeheerplan ganzen 2015-2020 staat vermeld dat de populatie Canadese ganzen zich stabiliseert en ook de populatie kolganzen is gering in Zuid-Holland. Hoe groot is de schade, toegebracht door respectievelijk Canadese ganzen en kolganzen in de afgelopen vier jaar en hoeveel Canadese ganzen en kolganzen zijn er respectievelijk in de afgelopen vier jaar afgeschoten? Welke conclusies trekt u hieruit?*

Antwoord

De precieze omvang van de schade is onbekend. Alleen de schades waarvoor een agrariër een tegemoetkoming aanvraagt, worden getaxeerd. Omdat de Canadese gans landelijk is vrijgesteld, wordt er voor de schade die deze soort veroorzaakt geen tegemoetkoming verleend. De schade door de Canadese gans komt in principe dus niet in de cijfers van Bij12 Faunafonds terecht. Dat gebeurt slechts zeer incidenteel en alleen maar wanneer de schade door de Canadese gans onderdeel is van een grotere schade die grotendeels is aangericht door andere soorten. De in de tabel opgenomen schadecijfers zijn afkomstig van Bij12 Faunafonds, de afschotcijfers van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland.

Uit deze cijfers zijn op dit detailniveau eigenlijk geen conclusies te trekken. De enige duidelijke conclusie betreft het schadebedrag van de kolgans, dat sterk toeneemt. De kolgans kent (als wintergast) een toenemende trend. Dat vertaalt zich in een toenemend schadebedrag. Het beheren van de overzomerende populatie staat hier echter voor een groot deel los van. De overzomerende populatie kolganzen is relatief klein en veroorzaakt (in vergelijking met ganzen die in grote aantallen voorkomen) relatief weinig schade.

Naast de schade aan gewassen veroorzaken de diverse ganzensoorten overigens ook schade aan natuur en waterkwaliteit en vormen ze een risico voor de veiligheid van het luchtverkeer.

	2014	2015	2016	2017	Opmerking
Afschot Canadese gans	5.177	4.637	9.894	10.166	Pas sinds de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming op 1 januari 2017 is rapportage van afschot verplicht.
Schade Canadese gans in euro's	3.368	6.088	3.773	5.147	Deze schadecijfers zeggen niets over de daadwerkelijk omvang van de aangerichte schade, zie bovenstaande toelichting.
Afschot kolgans	3.189	1.918	4.203	2.750	Een groot deel van het afschot van de kolgans heeft betrekking op het verjagen met ondersteunend afschot van de overwinterende kolganzen.
Schade kolgans in euro's	64.222	75.246	79.328	164.458	Deze schade wordt voor het overgrote deel veroorzaakt door de overwinterende kolganzen (die niet in Zuid-Holland broeden)

15. *Waarom vindt u de zeer ingrijpende maatregel om de populatie Canadese ganzen terug te brengen tot 0 gerechtvaardigd? Wat zijn daarbij uw overwegingen geweest, mede in relatie tot dierenwelzijn?*

16. *Bent u ervan overtuigd dat de schade zo groot is dat het tot 0 reduceren van Canadese ganzen en bijna tot 0 reduceren van kolganzen een duurzame, gerechtvaardigde en goed uit te leggen oplossing is? Zo ja, kunt u dit motiveren?*

17. *Bent u met ons van mening dat de maatregel om de Canadese gans in Zuid-Holland terug te brengen tot 0 niet rechtsgeldig is genomen door GS? Zo nee, kunt u toelichten waarom niet?*

Antwoord vragen 15 t/m 17
Zie het antwoord op de vragen 2 t/m 4.
Voor wat betreft vraag 15: Het doel is om de totale ganzenschade te reduceren tot een acceptabel niveau. Door het terugbrengen van de populatie Canadese ganzen ontstaat er meer ruimte voor de inheemse ganzensoorten.

18. *Waarom is er geen gewijzigd faunabeheerplan ter advisering aan PS voorgelegd?*

Antwoord
Omdat er geen sprake is van een gewijzigd faunabeheerplan.

19. *Waarom zijn PS niet actief over de maatregel geïnformeerd en zijn zij niet in de gelegenheid gesteld hun opvatting vooraf aan u kenbaar te maken?*

Antwoord
Er is geen sprake van afwijking van eerder vastgesteld beleid of van een andere aanleiding om uw Staten te informeren.

Den Haag, 2 oktober 2018

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, voorzitter,

drs. H.M.M. Koek drs. J. Smit